

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TARAFINDAN ASKIYA ÇIKARILAN ÖĞRETİM PROGRAMLARI HAKKINDA TÜSİAD GÖRÜŞÜ

Giriş

Toplumsal ve ekonomik gelişmemiz için fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller yetiştirmeliyiz.

Nitelikli eğitim ile potansiyelini en üst düzeyde gerçekleştirebilen bireyler hem kendisinin hem de çevresinin, toplumun, ülkesinin ve dünyanın gelişimine katkı sunabilir.

Nitelikli eğitime erişim her insanın en temel hakkıdır. TÜSİAD olarak eğitimi insan kaynağımızın niteliğini belirleyen ana unsur olarak görüyor ve kalkınmanın itici gücü olarak önceliklendiriyoruz. Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'ün işaret ettiği çağdaş medeniyetler seviyesini aşma hedefimizi gerçekleştirmede nitelikli eğitim en temel ve ortak meselemizdir.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında, ekonomik ve sosyal kalkınmayı başarmış, demokratik laik bir hukuk devleti olan Türkiye için bilimsel temelli çağdaş bir eğitim seferberliğine ihtiyacımız var.

Bu anlayışla; yeni nesillere erken yaştan itibaren ezberci değil, bilimsel, akılcı, analitik ve kavramsal düşünmeye dayanan bir eğitim sunmalıyız. Bu eğitimin içinde teoriden uygulamaya geçiş olduğu kadar, uygulamadan da yeni teorilerin oluşması ve inovasyonun çıkması sağlanmalıdır. Böyle bir eğitim, nitelikli olmasının yanında hem içerdiği konular hem de ulaştığı kitle açısından kapsayıcı olmalıdır.

Gençlere 21. yüzyıl becerilerini kazandırabilmeli; onları bilişsel, sosyal ve dijital becerilere sahip, Türkçe ve yabancı dile hâkim, yaratıcı, eleştirel ve disiplinler arası düşünebilen, hayat boyu öğrenme becerisi olan, farklılıklara ve doğaya duyarlı bireyler olarak çok yönlü şekilde geleceğe hazırlamalıyız.

25 Nisan 2024 tarihinde, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" adlı öğretim programı Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından kamuoyuna sunulurken bir hafta süreyle görüş ve önerilere açılmış, süre bir hafta uzatılmıştır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin mevcut hali ile; temel felsefesi ve amaçları açısından akıl ve bilim üzerine inşa edilmiş Cumhuriyet değerlerine, hazırlık süreci açısından demokratik katılımçılık ilkesine, gerekçesi ve içeriği açısından çağdaş eğitim normlarına uygun bir yaklaşım içinde olmadığı görülmektedir.

Öğretim programı ile ilgili olarak ilk değerlendirmelere dayanan görüş ve önerilerimiz aşağıda sunulmaktadır.

1. Temel Felsefe, Amaçlar ve İçerik

Öğretim programının merkezinde yer alan "Erdem-Değer-Eylem" modelinde değerlerin hangi pedagojik sebeplerle ya da kazanımlarla belirlendiği açık değildir.

Programlarda yer alan kavramların (epistemolojik bütünlük, erdem, ahlak, milli, manevi...) nasıl tanımlandığının yanı sıra nasıl uygulanacağı ve ölçüleceği belirsiz görünmektedir. Örneğin, Öğretim Programları Ortak Metninde, modeli oluşturan iki ana bütünlük alanı olarak ifade edilen "Beden ve Ruh" bütünlüğü üzerine kurulu yaklaşımda "madde-mana", "akıl-kalp", "ruhun merkezi ve asli yeteneği olan kalp" soyut kavramları yer almaktadır. Maneviyat, huzur, kâmil insan olma vurgularının ön planda olduğu görülmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitimde ilk defa gündeme getirilen değer telkini kavramının,

çocukların sorgulama, eleştirel düşünme becerilerinin gelişiminin aksine itaat eden, edilgenleşen bir çocuk yetiştirme yaklaşımına yol açma riskini doğurmaktadır.

Cumhuriyetin eğitim konusunda sağladığı en önemli kazanım kuşkusuz tüm yurttaşların çağdaş, nitelikli, bilimsel eğitime erişmesi esasıdır. Başta Ortak Metin olmak üzere bu konudaki içeriklerin ve vurgunun azaldığı görülmektedir. Eğitimde laiklik ve bilimsellik ilkelerinden uzaklaşırsa insani kalkınma, bilimsel gelişme ve nitelikli kurum ve kurallar temelinde gelişmiş bir ülke olma hedeflerimizden de uzaklaşırız.

Ortak metinde Türkçe'nin öğretimine, doğru ve etkili kullanımına özel bir vurgu yapılmasına karşın, programın kendi ismi başta olmak üzere pek çok kavramın Türkçe olmadığı görülmektedir. Ortak metnin aksine, model çerçevesinin uygulamalarının anlatıldığı diğer program metinlerinde, dil daha sadedir. Bu anlamda ortak metin ile ders öğretim programlarının arasında ortak bir dil oluşturulamadığı dikkat çekmektedir.

Yayımlanan öğretim programlarında dini bilgiler kazandırmaya yönelik bazı derslerin her kademe seçmeli ders olarak yer aldığı, farklı kazanımlara ve becerilere yönelik diğer seçmeli derslerin yayınlanmadığı görülmektedir.

Müfredatta ezbercilikten kaçınılarak, öğrencilere düşünme, sorgulama, yeni bilgiyi kullanma, sonuca ulaşırken derinlemesine düşünme gibi yetenekler kazandırılması hedefiyle, içerik düzenlemesi ve sadeleştirme yapıldığı ifade edilmektedir. Ancak öğretim programında yapılan değişikliklerin gerekçeleri açıklanmamış, konuların programlardan çıkarılma veya programa eklenme nedenleri bilimsel gerekçelerle ortaya konmamıştır.

Ayrıca yöntem olarak içerik, etkinlikler ve kazanımlar arasındaki ilişkilerin dikey ilişkilendirme yaklaşımıyla ele alınması; okul öncesinden 12. sınıfa kadar temel eğitimin (K12) tüm kademelerine yönelik hazırlanan öğretim programlarının hedeflediği öğrenmelerin ardışıklık ilişkisiyle birbirleriyle devamlılığının ve sürekliliğinin sağlanması önemlidir.

ÖNERİLER:

- Öğretim programında yapılan değişikliklerin gerekçeleri açıklanmalı, konuların programlardan çıkarılma veya programa eklenme nedenleri bilimsel gerekçelerle ortaya konmalıdır.
- Öğretim programında bilimsel ve evrensel atıflara yer verilmelidir. Ortak Metin ve öğretim programları hazırlanırken temel alınan yaklaşım ve yararlanılan çalışmalar ile ilgili referanslar belirtilmelidir.
- Bireylerin hem kendi kültürünü ve toplumunu hem de dünyayı anlama ve ona uyum sağlama becerisini ve bu çerçevedeki değerlerin aktarımını benimseyen çağdaş eğitim yaklaşımı benimsenmelidir.
- Değerlerin tanımı, bu değerlerin nasıl belirlendiği ve kazandırılmasının çocuk ve toplum için neden önemli olduğu, bu konudaki uluslararası literatüre ve akademik çalışmalara sunulmalı ve çocuk ve gençlerin psikososyal gelişimine uygun olmalıdır.
- Bilişsel gelişim ve değerler arasında denge sağlanmalıdır. Değerler eğitiminin, aileden aileye, bireyden bireye değişebilen bir konu olduğu dikkate alınmalıdır. Eğitim, öğrendiği bilgiyi beceriye dönüştürebilen bireyler yetiştirmeye odaklanmalıdır. Bilgi ve beceri bir bütündür.
- Öğretim programlarının ve değerler eğitiminin içeriklerinin katılımcı bir şekilde belirlenmesi ve ana felsefelerinin çoğulculuk anlayışını yansıtması sağlanmalıdır.
- Cumhuriyet değerleri ve kazanımlarının aktarımına özel atıf yapılmalı, ayrıca bu konuda yurttaşlık bilincini güçlendiren bir öğretim programı eklenmelidir.

- Beceri kazanımları, güncel araştırma ve raporlara referansla planlanmalıdır. Dünya çapında geçerli bilgi, beceri, yetkinliklere sahip olmayı sağlayan bir programa geçilmelidir. Öğrenmeyi öğretmek amaçlanmalıdır.
- Beceri gelişimi modelini tasarlarken, örgün eğitimin niteliğinin en çok etkilediği üniversitelerin ve iş dünyasının da günümüz ve geleceğe yönelik ihtiyaçlarını ve beklentilerini anlamaya yönelik kapsamlı çalışmalar yürütülmelidir. Gelecekte özgür düşünen bireylere hem toplumsal yaşamda hem de iş yaşamında her zamankinden daha çok ihtiyaç duyacağız. Kalkınmanın her boyutunda koyduğumuz iddialı hedeflerin gerçekleşmesi de bunu gerektiriyor.
- Erken yaşlardan itibaren her kademede sunulan seçmeli derslerle birlikte, çocukların matematik, fen bilimleri, tasarım, girişimcilik, yabancı diller, sürdürülebilirlik, bilgi ve veri analizi açısından yetkinlikleri geliştirilmelidir.
- Öğretim programlarının eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorgulayan, bilişsel, sosyal ve dijital becerileri güçlü, Türkçe'ye ve yabancı dile hâkim, disiplinler arası çalışabilen ve farklılıklara ve doğaya duyarlı bireyler yetiştirmeye ne kadar hizmet ettiği gözden geçirilmelidir. Tüm ders içeriklerinde, bu derste öğretilen konunun üzerinde, güncel bilim ve fikir dünyasının hangi alanlarda çalıştığının açıklandığı bir bölüm olmalıdır. Bilimsel metotta, teori ve öğretinin hangi alanlarda geliştirilmekte olduğunun ortaya konması esastır.
- Ders içerikleri, ders kitapları, sınıf içi etkileşim, görsel materyaller ve diğer öğrenme araçları cinsiyet, din vb. açılardan hiçbir ayrımcılık unsuru içermemelidir. Öğrencilere eşit haklar, fırsatlar ve sorumluluklar çerçevesinde eşitlik, saygı ve adalet ilkelerini benimsetecek biçimde tasarlanmalıdır.

2. Gerekçe, Hazırlık Süreci ve Katılımcılık

Dünya giderek artan bir hızla teknolojik ve toplumsal dönüşümlerden geçmektedir. Küresel rekabetteki avantajlarımızı koruyabilmek için bilgi ve inovasyona dayalı bir ekonomi olmak her zamankinden daha önemlidir. Bu paradigma değişikliği sırasında, tüm ülkeler eğitim sistemlerini gözden geçirirken bu fırsatı iyi değerlendirmeliyiz. Rekabet gücümüzü gelişmiş ülkelerin seviyesine çekebilmek için giderek zamanın daraldığını göz önünde bulundurmalıyız.

Bu çerçevede, eğitim modellerimizi yenilerken evrensel, bilimsel ve veriye dayalı ilkelerden uzaklaşılması ve pilot uygulama olmadan, uygulamaların sonuçları ve bilimsel referansları ortaya konulmadan değişiklik yapılması ülkemizi gelişme ve kalkınma hedeflerinden uzaklaştıracak ve rekabet edeceğimiz ülkelerle aramızda uçuruma yol açabilecektir.

Kalkınma Planlarımız dahil olmak üzere tüm politika belgelerimizde ve özel sektör olarak gelecek vizyonlarımız ve programlarımızda, teknoloji ve inovasyona dayalı, katma değer yaratan kalkınmış bir ekonomi olma hedefi çiziyoruz.

Nitekim yapay zeka ve teknoloji çağında ülkelerin eğitim sistemlerini yeniden değerlendirdiği, pek çok ülkenin çağa ayak uyduracak bir eğitim için çalışmalar yaptığı özel bir dönemden geçiyoruz. Beklentilerin ve ihtiyaçların hızla değiştiği bu dönemde, öğretim programlarının da insan kaynağımızın bilgi, beceri ve yetkinliklerini çağın gereklerine uyumlu hale getirebilecek nitelikte olmasını sağlamalıyız. Gelecekte özgür düşünen bireylere hem toplumsal yaşamda hem de iş yaşamında her zamankinden daha çok ihtiyaç duyacağız.

Günümüzde eğitim politikalarının şekillenmesinde uluslararası karşılaştırmalı araştırmaların rolü giderek artmaktadır. PISA gibi uzun yıllardır devam eden ve Türkiye'nin de dahil olduğu araştırmalar müfredat standartlarının belirlenmesinde önemli bir referans noktası olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından askıya çıkarılan öğretim programı değişikliğinde, PISA 2022 sonuçlarının Türkiye açısından hangi bulgularından yararlanılarak hangi noktalara yönelik iyileştirmeler yapıldığı ve bu

güncellemelerle neler beklendiğine yönelik daha açık ifadelerin yer alması gerekmektedir. Öğretim programının en önemli noktası olarak sadeleştirme öne çıkarılmış olmakla beraber, uluslararası örnekler sadeleştirilmenin tek başına iyileştirme için yeterli bir unsur olmadığını göstermiştir.

PISA sonuçları, puanlar ve sıralamaların ötesinde, eğitim sisteminin tüm bileşenlerini ve sosyoekonomik koşulları dikkate alan çok geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Akademik performansın yanında, kız ve erkek öğrencilerin okulda, sosyal çevrelerinde ve ev hayatında yaşadıkları koşullara; öğretmenlerden okul müdürlerine ve okulların sosyoekonomik durumuna kadar kapsamlı veriler içermektedir. PISA 2022 sonuçlarının Türkiye açısından en önemli bulguları içinde okullar arasındaki eşitsizlikler yer almaktaydı. Öğretim programı değişikliğinin bu eşitsizliklerin giderilmesine nasıl katkı sağlayacağı belirli değildir.

Günümüzde gelişmiş ülkelere bakıldığında müfredatlarının güncel ihtiyaçları dikkate alan, çocuk ve gençlerin öğrenme hızı ve yaklaşımı bakımından çeşitliliğini gözeterek ve uygulama tabanlı bir yapıda tasarlandığı görülmektedir.¹ Eğitim programlarının oluşturulması sırasında yalnızca PISA gibi araştırmaların değil, aynı zamanda dünyanın çeşitli yerlerindeki başarılı eğitim programlarının da göz önünde bulundurulmasında fayda vardır. Bu bağlamda, müfredat standartlarının belirlenmesi ve revize edilmesinde hem uluslararası araştırmaların hem de yerel ihtiyaçların dikkate alınması önemlidir. Bu sayede, eğitim sistemleri hem dünyadaki gelişmelere açık olacak hem de yerel gereksinimleri karşılayacak şekilde geliştirilebilir.

Ulusal eğitim sistemlerinin kalitesini yükseltmek için yapılan reformların başarısı; tasarım süreçlerinde katılımıcılığın ve şeffaflığın azami düzeye çıkarılması, uygulama performansını artıracak önlemlerin alınması ve reform anlayışının bilime ve veriye dayalı olmasıyla sağlanabilir. Öğretim programları değişikliğinin amacı, kapsamı ve nasıl hayata geçirileceği hakkında farklı bakış açlarına sahip akademi, eğitim paydaşları ve sivil toplum kuruluşlarının demokratik katılımıcılık çerçevesinde görüşlerinin alınması ve konunun tüm boyutlarıyla tartışılması gereklidir.

Öğretim programlarının merkezinde öğrenci, öğretmen ve veliler bulunmaktadır. Diğer taraftan ülkemizdeki “eğitim paydaş ekosistemi”, eğitim alanında uzmanlaşan sendikaların, sivil toplum kuruluşlarının (STK’lar), akademisyenlerin, uzmanların, eğitim-iş dünyası etkileşimi vesilesiyle özel sektörün de dahil olduğu çok geniş bir kesimi kapsamaktadır.

Yeni öğretim programının hazırlık sürecinde yer alan kişi ve kurumlar ise açıklanmamış, farklı görüşlerden eğitim uzmanı ve STK’ların sürece yeterince dahil edilmediği gözlemlenmiş, yeni müfredata ilişkin görüşlerin iletilmesi için yeterli olmayan bir süre tanınmış, yeni müfredatın hemen önümüzdeki öğretim yılında belirli sınıflarda uygulamaya geçeceği kaydedilmiştir.

Öğretim programları başta olmak üzere eğitim sistemi ile ilgili tüm çalışmaların çok daha kapsayıcı, şeffaf ve uzlaşıya dayalı bir süreçle hayata geçirilmesi güven ortamı ve toplumsal uzlaşma açısından elzemdir; bu aynı zamanda toplumsal yarara yönelik bir beklentidir. Bu süreç son yıllarda artan şekilde geleceğini yurt dışında planlayan gençlerimizin potansiyellerini ülkemizde gerçekleştirebilmeleri açısından da önemlidir.

Öğretim programları kapsamlı ve yeterli tartışmaya imkân verecek bir katılımıcılık ve görüş alma süreci ile son haline getirildiği takdirde, toplumsal kutuplaşma doğuran tartışmaların da giderilmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede önemli olan, bilimsel, veriye ve kanıta dayalı politikalarla karar alınması ve uygulamaya geçirilmesidir.

¹ <https://www.egitimreformugirisimi.org/program-gelistirme-uygulama-izleme-olcme-ve-degerlendirme-sureclerine-iliskin-erginin-gorusleri-ve-onerileri/>

Bireylerin farklı disiplinlerde entelektüel gelişimine odaklanmanın yanı sıra bireylerin nasıl bir yurttaş ve dünya vatandaşı olmak isteyebileceği, yaşadığımız krizlerle nasıl mücadele edebileceği gibi sorulara bilimsel verilerin ışığında ve toplumsal mutabakatla yanıt verilmelidir. Eğitimin amacı öğrenciyi standart bir kalıba koymak veya tektipleştirmek değil, her öğrencinin kendisinin en iyi haline dönüşmesi için ona fırsatlar sunmak olmalıdır.

Öğretim programı değişikliklerinde; öğrencilerin dünyadaki akranlarına göre hangi alanlarda daha iyi ya da daha geride olduğunu ortaya koyan, buna yönelik öğretim programı değişikliğinin hangi alanlarda yapılması gerektiğini inceleyen, yenisi ile önceki program arasında karşılaştırma yapan, derslerde yenisi ile eski program arasındaki benzerlikleri ve yenilikleri gösteren detaylı analizlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Sunulan model ve yaklaşımların, yöntemlerin ve tekniklerin geçerli ve güvenilir sayılabilmesi için birden fazla sayıda araştırmaya konu olması, çeşitli değişkenler açısından nitel ve nicel analizlerle incelenmesi ve en azından pilot uygulama sonuçlarının alan uzmanları ve uygulayıcılarla paylaşılması da gerekir.

Oysa yeni öğretim programının hangi gerekçelerle hazırlandığı, önceki programlara yönelik ölçme ve değerlendirmelerin yeni müfredat hazırlığı için karar alma süreçlerini nasıl etkilediği, programların kim tarafından nasıl bir model takip edilerek hazırlandığı açık değildir. Hangi kazanım ya da konuların, hangi ihtiyaç analizi çalışmasına dayanarak çıkarıldığı ya da eklendiğine ilişkin program dokümanında açıklama yer almamaktadır.

ÖNERİLER:

- Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında, çağın ihtiyaçlarına uyumlu bir eğitim reformu bilime ve veriye dayalı olarak hayata geçirilmelidir.
- Müfredat çalışmasında yer almış kişi ve kurumlar, yapılan ihtiyaç analizleri, çalıştay sonuçları gibi hazırlığa dair bilgi ve belgeler kamuoyuna açıklanmalıdır.
- Müfredat çalışmasında, değişiklik önerilerinden önce, mevcut sistemde nelerin iyi sonuçlar verdiği, nelerin iyileştirilmesi gerektiği yönünde bir analiz yapılmalı ve bunun üzerinde şeffaflıkla bir uzlaşya varılmalıdır. Sıklıkla ve neden değişiklik yapıldığına dair bir uzlaşya olmadan yapılan müfredat değişikliklerinin tüm eğitim sistemine verdiği yük ağırdır.
- Farklı görüşlerden ve deneyimlerden eğitim paydaşlarının müfredatın hazırlık sürecine dahil olması için bilimsel ve mutlaka daha fazla zamana yayılan bir geri bildirim süreci işletilmelidir. Bu süre zarfında 'Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli' başlıklı müfredat değişikliğinin askıda kalmaya devam etmesi, eğitim paydaşlarının eleştiri ve önerileri ışığında yeniden ele alınması katılımıcılığı ve uzlaşyayı artıracaktır.
- Alınan geri bildirimlerin neler olduğu ve müfredat revizyonunda nasıl dikkate alındığının açıklanması sürecin şeffaflığına katkı sağlayacaktır.

3. Öğretmen Gelişim ve Yeterliliği

Öğretmenlerin mesleki ve bireysel koşullarının iyileştirilmesini öncelikli görüyoruz. Ezbercilikten uzak, öğrenciyi merkeze alan, yenilikçi ve çağın gereklerine uygun bir eğitim yaklaşımı için öğretmenlerin rolü çok önemlidir.

Öğretim programlarının, "beceri örgüsü temelli" ve 9 farklı okuryazarlık becerisini (Bilgi, dijital, finansal, görsel, kültür, vatandaşlık, veri, sürdürülebilirlik ve sanat okuryazarlığı) kazandıracak şekilde içeriğinin oluşturulması hedefi önemlidir. Bununla birlikte öğretmenlerin yeni programa uyumu konusunda yeterli zamana ihtiyaç olduğu mutlaka dikkate alınmalıdır.

Diğer taraftan, programda hedeflenen çıktılar için öğretmen gelişim ve yeterliliğinin ne olması gerektiği ve bu yöndeki yetkinlik ve becerilerin ne şekilde sağlanacağı belirtilmemiştir.

ÖNERİLER:

- Öğretmen gelişim ve yeterliliği kapsamlı programlarla desteklenmelidir. Öğretmenlere profesyonel gelişim desteği ve kaynağı sağlanmalıdır.
- Eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirmede teori-pratik dengesi sağlanmalıdır.
- Programların uygulanmasına ilişkin bilgi ve beceriler, eğitim fakülteleri ve Bakanlık işbirliğiyle, bilimsel ve uygulamaya dayalı üniversite eğitimiyle öğretmenlere ve öğretmen adaylarına kazandırılmalıdır.

4. Pilot Uygulama, Ölçme ve Değerlendirme

Öğretim programlarının okul öncesinde, 1., 5. ve 9. sınıflarda önümüzdeki öğretim yılında ve tüm yurttan uygulamaya geçeceği belirtilmektedir.

Kapsamlı değişiklikler pilot uygulama olmadan, muhtemel sonuçlarını görmeden tüm ülkede uygulanmamalıdır.

Belirli okullarda yapılacak pilot uygulamalar, eğitim programlarının etkinliğini değerlendirmek için bir fırsat sağlar. Pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi, programın güçlü ve zayıf yönlerini, uygulamada karşılaşılan zorlukları belirlemeye ve iyileştirmeye yardımcı olacaktır. Aynı zamanda, eğitim ekosistemindeki paydaşlardan geri bildirim almak için de fırsat sağlayacaktır.

ÖNERİLER:

- Öğretim programı değişikliklerinde, değişikliğin geçerliliği ve güvenilirliği için en az bir, tercihen 2 yıl boyunca farklı sosyoekonomik koşullardaki, istatistiki olarak anlamlı olabilecek sayıda okulda pilot uygulama yapılmalı ve sonuçları paylaşılmalıdır.
- Öğretim programlarının nasıl uygulanacağına yönelik açıklamalar yeterli düzeyde yer almalıdır. Programa ilişkin uygulama, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve sosyoekonomik farklılıkları gözeterek biçimde ele alınması eğitim politikalarının kapsayıcılığı açısından son derece önemlidir.
- Programların tüm okullarda etkin bir şekilde uygulanabilmesi için okullar arası imkân farklılıklarının kapatılması elzemdir. Okul öncesinde çocukların sağlıklı beslenmesi, başta kız çocukları olmak üzere okullaşmanın artırılması ve okul terkinin azaltılması, dezavantajlı çocukların gözetilmesi ve okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi gündemde tutulmalı ve buna yönelik kaynak ayrılmalıdır.
- Cumhuriyet'in ilk yıllarında olduğu gibi ikinci yüzyılımızın başında da eğitimin fırsat eşitliği ve kapsayıcılık yaklaşımını koruması önemlidir.

5. Öğrenme Ortamları ve Öğrenme Koşulları

Öğrenme ortamları, öğrenme kalitesinin belirleyicilerindedir. Sadece müfredatın değişimi ile beceri gelişiminin istenen düzeyde sağlanması mümkün değildir.

Eğitimde beceri ve yetkinlik gelişimi bilginin edinilmesi ve uygulanması üzerine kurulur. Öğrenme ortamlarının öğrenen odaklı tasarımı ve araçların etkin kullanımını, dolayısıyla eğitime yatırım yapmayı gerektirir.

Müfredat tasarlanırken, uygulamalı eğitime geçileceği açıklanmış, fakat uygulamaların nerede ve nasıl yapılacağı açıklanmamıştır.

Diğer taraftan her program değişikliğinin aynı zamanda tüm düzeylerde yeniden basılan kitaplar, destek yayınları, hizmet içi öğretmen eğitimi vb. ekonomik ve sosyal etkilerinin olduğu unutulmamalıdır. Bu yönde kaynak planlamasının yapılması ve kaynakların doğru kullanılması gereklidir. Bu nedenle, öğretim programlarının ve öğrenme ortamlarının çok dikkatlice değerlendirilmesi, kademe kademe hayata geçirilmesi önemlidir.

ÖNERİLER:

- Nitelikli bir uygulamalı eğitim için yatırım yapılmalı, müfredat uygulama safhası da göz önünde bulundurularak oluşturulmalıdır.
- Uygulamalı eğitim için ödenekler ortaöğretim kurumlarına ve türlerine dengeli şekilde dağıtılmalıdır.
- Uygulamalı eğitim kapsamında yer alan atölye çalışmaları, sanat, spor aktiviteleri için uygun öğrenme ortamları ve zamanlaması yaratılmalıdır.